

ΚΩΔΙΚΟΣ : 6325

— 28ης Οκτωβρίου 3, 196 00 - Μάνδρα Αττικής —
www.dimofon.gr

ΔΗΜΟΦΩΝ

καλό καλοκαίρι!

Επιστολή, σελ. 2

Εξερεύνηση Πολιτισμών από τον Στέλιο Μουζάκη, σελ. 3-4

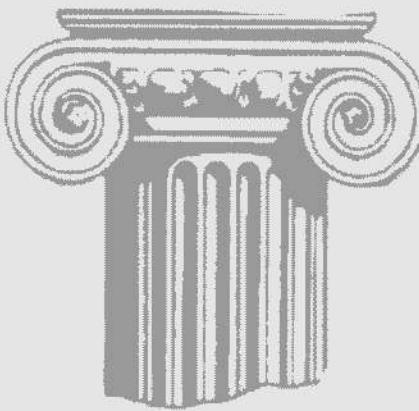
Παρουσίαση Βιβλίου Μελετίου Τσαντίλα, σελ. 5

Παιδική Λογοτεχνία από την Ελένη Α. Ηλιά, σελ. 6-7

Ποιηση από τον Θεωνά Χαρατσή, σελ. 5

Κοινωνία & Πολιτισμός, σελ. 8

ΔΗΜΟΦΩΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Σύλλογος Ποιοτικής & Πολιτιστικής
Αναβάθμισης Δυτικής Αττικής
“Ο ΔΗΜΟΦΩΝ”

ΕΚΔΟΤΗΣ

Πλαναγιώτης Δημητρούλης
(Κιν.: 6977.781.753)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΓΡΑΦΗΣ ΜΕΛΩΝ/ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Κοροπούλης Βασίλης

Κοροβέση Ελένη

Παπαϊωάννου Παναγιώτης

Υπεύθυνοι Ιστοσελίδας

Λαινάς Παναγιώτης -

Μποχάρτζας Γεώργιος

Υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων

Κωνσταντίνα Πέππα

Τηλ./Fax: 210.55.58.291

Προεκπόπωση - Σελιδοποίηση

Μήτσιου - Τσιάμη Κατερίνα
Πτυχ. Τεχνολόγος Γραφικών Τεχνών

Ταχυδρομική Διεύθυνση

28ης Οκτωβρίου 3, 196 00

Μάνδρα Αττικής

Τηλ.: 210.55.56.507

www.dlmofon.gr

e-mail: info@dlmofon.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Αριθ. Λογ/σμού

5170039501733

Επήσια Συνδρομή Μελών

Ιδιώτες: 10 Ευρώ

Οργανισμοί / Εταιρείες: 25 Ευρώ

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις εκείνων που τα υπογράφουν. Επιτρέπεται η τμηματική ή ολική αναδημοσίευση άρθρων, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναγράφεται η πηγή τους. Η ύλη για το τεύχος “έκλεισε” στις 28/06/2013

Παρακαλούμε να στέλνετε το αντίγραφο της κατάθεσης στο fax του Συλλόγου ή ταχυδρομικώς για ενημέρωση. Ο “ΔΗΜΟΦΩΝ” ανταλάσσεται με όλα τα έντυπα πολιτιστικού περιεχομένου.

ΙΕΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΝ
ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΟΥ
ΑΓΙΟΝ ΌΡΟΣ
ΔΩΣ

Εν Αγίω Όρει τῇ 7/20.3.2013

Αριθ. πρωτ. 38

Εύλαβείς Χριστιανούς
Κουντούρων Αττικῆς καὶ
περικειμένων περιοχῶν

Αγαπητοί ἀδελφοί,
Χαίρετε πάντοτε ἐν Κυρίῳ!

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου ἱεροσφραγίστου καὶ ἐνύπογραφου μοναστηριακοῦ γράμματος, ἐν πρώτοις εὐχόμεθα πᾶσαν εὐλογίαν ἀπό Θεοῦ εἰς ὑμᾶς, τοὺς φιλοτίμους ἀπόγονους ἐνδόξους Αρβανιτῶν, τόσον διότι κατατάσσεσθε μεταξὺ τῶν πλέον ὑποδειγματικῶν πολιτῶν καὶ χριστιανῶν τῆς Πατρίδος ὃσον διότι ἐπεδείξατε ἐπαινετὸν ἐνδιαφέρον, ἄμα ἐπιληφοφορήθητε ὅτι ὁ συντοπίτης σας μοναχὸς Νεκτάριος Αγιορείτης, γέρων τῆς Κουτλουμουσιανῆς Καλύβης «Ζωοδόχος Πηγή», ἀπηνύθυνε θεάρεστόν τινα προτροπήν εἰς ἔνα ἀριθμὸν ἰδικῶν του συγγενῶν καὶ φίλων, πρὸς τὴν ὥποιαν ἀνταπεκρίθησαν μετὰ χαρᾶς, ἐλπίζομεν δέ ὅτι ὅμοιας θὰ πράξετε καὶ ὑμεῖς πάντες μετά τὴν προτροπὴν ταῦτην, ὥστε ἡ θεομητορική εὐλογία τῆς Παναγίας Αρβανιτίσσης νά ἔκχυθῃ ἄφθονος εἰς τὰς καρδίας πάντων ὑμῶν καὶ χαρίσῃ εἰς ὅλους πνευματικήν εὐφροσύνην καὶ πᾶν ἄλλον ἀγαθόν.

Πρόκειται δὲ περὶ τοῦ ἀκολούθου θέματος. Εν ἔτει 2011 ἡ ιερά ἡμῶν Μονή ἔθεσεν εἰς λειτουργίαν διουσπόστατον παρεκκλήσιον αὐτῆς, ἀφιερωμένον εἰς τὴν Παναγίαν Αρβανίτισσαν καὶ τοὺς Κουτλουμουσιανούς Αγίους, διὰ τὸν εὐπρεπισμὸν τοῦ ὥποιού ἀπεφασίσθη νά κατασκευασθῇ μαρμάρινον προσκυνητάριον τῆς πανιέρου εἰκόνος τῆς Αρβανιτίσσης. Αὕτη ἡ σεβασμία εἰκὼν εἶναι σύγχρονον ἀντίγραφον τῆς πρωτοτύπου ἐν

Χίῳ θαυματουργοῦ εἰκόνας τῆς Θεοτόκου, ἐφιλοτεχνήθη εἰς τὸ ἀγιογραφικὸν ἔργαστριον τοῦ παλαιόφατου Ιεροῦ Κοινοβίου ἡμῶν καὶ εἶναι ἀρκούντως μεγάλων διαστάσεων (100 cm X 75 cm). Η δαπάνη τῆς κατασκευῆς τοῦ προσκυνηταρίου δύναται νά καλυφθῇ μόνον μὲ δωρεάς, διὰ τοῦτο ὑπῆρχεν ἡ σκέψις νά ζητηθῇ ἡ σχετικὴ οἰκονομικὴ βοήθεια ἀπὸ τοὺς Κουντουριώτας, ὡς ἔχοντας ἴδιαιτέρους ιερούς δεσμούς μὲ τὴν Αρβανίτισσαν.

Τὸ κόστος τῆς κατασκευῆς ἀνέλαβον νά γνωστοποιήσουν εἰς τὴν ἀγάπην σας, μέση μὲν ανακοινώσεων ἀπὸ Ιερεῖς ἐκκλησιῶν τῶν Κουντουριών καὶ ἀπὸ τὰ MME, οι Κουντουριώται: Τσάμος Λεωνίδας τοῦ Παναγιώτου, Ρεντούμης Ιωάννης τοῦ Μελετίου, Ρεντούμης Γεώργιος τοῦ Νικολάου, Κόλιας Εὐάγγελος τοῦ Αθανασίου, Λάσκος Κωνσταντίνος τοῦ Ιωάννου, ὡς ἐπίσης αἱ συντακτικαὶ ὄμάδες τῶν περιοδικῶν ΔΗΜΟΦΩΝ καὶ ΑΥΤΟΝΟΗ, οἱ οποῖοι εἰδικῶς διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐζήτησαν παρὰ τῆς ιερᾶς ἡμῶν Μονῆς νά ἀνοίξῃ τραπεζικὸν λογαριασμόν, δους οἱ ἐνδιαφερόμενοι θά δύνανται νά καταθέτουν μυστικῶς ὅτι προαιροῦνται. Πρόκειται δὲ διὰ λογαριασμὸν ταμειυτηρίου ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣΟΣ καὶ ὁ ἀριθμός του εἶναι: 040/625862-03 (δικαιούχος Στελλάκη Γρηγόριος ιερομόναχος).

Πιστεύομεν διτὶ ἡ μικρὰ χορηγία ἐνός ἐκάστου ἐκ τοῦ υστερήματός σας θὰ ἀναβῇ ὡς ευδεσμὸς θυμίαμα εἰς τὸν Θρόνον τοῦ Υπεραγίου Θεοῦ, ἐπειδὴ θὰ εἶναι ἐκφραστὶ τιμῆς καὶ εὐλαβείας πρὸς τὴν ἀειπάρθενον καὶ ὑπεράμμιον Μητέρα Του καὶ θὰ θυμίσῃ παρομοίας κινήσεις παλαιότερων Κουντουριώτων, ὥστε ἐπὶ παραδείγματι τὴν δωρεάν ἀγίου Ποτηρίου εἰς τὴν τάπει τοῦ ιεροῦ Μητρόπολον Αθηνῶν ἐν ἔτει 1721.

Εὐχαριστοῦντες λοιπὸν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀγάπην σας διὰ τὴν προκειμένην υποστήριξιν, δεόμεθα τοῦ Κυρίου Ιησοῦ νά σᾶς στηρίζῃ, νά εύλογῃ τὰς καταβαλλομένας προσπαθείας κατὰ τὸν καθημερινὸν ἀγώνα σας καὶ ὅξιώσῃ ὑμᾶς νά προσκυνήσητε μὲ κατάνυξιν καὶ πόθον Θεοῦ τὰ Φρικτὰ καὶ πανάγια Πάθη Του καὶ περιχαρεῖς νά ἐφάσητε τὴν ὑπέρλαμπρον ἀγίαν Ανάστασιν.

Ο Καθηγούμενος τοῦ ιεροῦ Κοινοβίου τοῦ Κουτλουμουσιάου

Ταχυδρομική Διεύθυνση
28ης Οκτωβρίου 3, 196 00
Μάνδρα Αττικής
Τηλ.: 210.55.56.507
www.dlmofon.gr
e-mail: info@dlmofon.gr

Τρίτη 29 Μαΐου 1453. Η άλωση της Κωνσταντινούπολης.

«Η πόλις ήτον το σπαθί, η πόλις το κοντάρι,
η πόλις ήτον το κλειδί της Ρωμανίας όλης»

Fχουν περάσει σχεδόν έξι αιώνες- συμπληρώθηκαν ήδη 560 χρόνια- μετά τα τραγικά γεγονότα και η άλωση της Κωνσταντινούπολης, εξακολουθεί να παραμένει ένα γεγονός το οποίο συγκλονίζει όλους τους Έλληνες. Το πάθος, η αγριότητα, αλλά και οι στιγμές ηρωισμού και από τις δύο πλευρές των τειχών παραμένουν ζωντανά μέσα στις σελίδες των πολλαπλών αφηγήσεων. Το νημερόλιγο του Nicolo Barbaro ίσως αποτελεί την πλέον λεπτομερή και ακριβή περιγραφή αυτόπτη μάρτυρα για την πολιορκία και την άλωση της Κωνσταντινούπολης.

Δυστυχώς όμως, πρέπει να δεχθούμε ότι η καταστροφή της Ανατολικής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη, ή όπως ονομάστηκε πολύ αργότερα, της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, άρχισε με την κατάληψη της από τους Φράγκους σταυροφόρους ιππότες το 1204. Η απίστευτη και μοναδική στα ιστορικά χρονικά για τους κατοίκους της, υπήρξε η λεπλασία της από τους ομιδρότερους χριστιανούς. Μία καταστροφή που συμπληρώθηκε από την πανώλη του 1347 που αποδεκάτισε τους κατοίκους της. «Η πολιτική ιστορία του Βυζαντίου στην εποχή της δυναστείας των Παλαιολόγων αποτελεί διηγηση αφρούσης και δυστυχίας, ώστε στο τέλος η χαριτική βολή του 1453 να έρχεται σχεδόν ως απολύτρωση» σημειώνει ο Σ. Ράνσιμαν.

Στους δυο τελευταίους αιώνες της αυτοκρατορίας -φυσικά μόνον κατά το όνομα αφού είχαν απομείνει μέσα από τις καταστροφές, τις απώλειες και την παρακμή μερικά ελληνικά βασιλεία με βασικό αυτό της Κωνσταντινούπολης- όμως ορισμένοι κυβερνήτες όπως ο Ανδρόνικος Β', κατάφεραν να αναπτύξουν την τέχνη, τη φιλοσοφία, και ιδιαίτερα την ελληνική συνείδηση. Ίσως να βοήθησε και η μορφή τους, ως μια ομάδα κρατών που έφερε κοντά το λαό στις αρχαιοελληνικές ρίζες του και τα πρότυπα. Επήλθε δηλαδή όπως πιστεύει ο Ράνσιμαν η απόλυτη ταύτιση της λέξης Ρωμίδης με τη λέξη Έλληνας. «Οι δυτικοί είχαν νίκησει και ταπεινώσει το Βυζαντίο, υπήρχε όμως κάτι που δεν μπορούσαν να του αφαιρέσουν ούτε ακόμη να το συμμεριστούν. Και αυτό το κάτι ήταν η ελληνική παράδοση... Οι δυτικοί περιφρονούσαν τους Γραικούς που έβλεπαν γύρω τους, αλλά δεν μπορούσαν να περιφρονούν την παιδεία των Ελλήνων. Ήταν φυσικό οι Γραικοί να εκμεταλλευτούν αυτό το κεφάλαιο άρχισαν να αισθάνονται υπερήφανοι για τη σχέση τους με τους δημιουργούς αυτής της παιδείας. Ο όρος Έλλην άρχισε να χάνει την υποτιμητική του χροιά».

Η επαναχρησιμοποίηση της λέξης «Έλλην» εμφανίστηκε στην από αιώνες αναπτυσσόμενη με ελληνική παιδεία Θεσσαλονίκη, όπου ο Νικόλαος Καβάσλας, χαρακτηρίζει ως Έλληνες, με την πολιτιστική έννοια τους κατοίκους της, ενώ ο Δημήτριος Κυδώνης πρωτοχρησιμοποιεί τον όρο «Ελλάς» για τον χαρακτηρισμό της Αυτοκρατορίας. Την ίδια εποχή ο Αθανάσιος Λεπενδρόνης στην Κύπρο γράφει: «Περί πάντων των Ελλήνων των εν τη Κύπρῳ», ή «καὶ ἄλλοις τόποις εν οἷς Ἑλληνες ζῶσι». Ήδη μετά το 1350, η λέξη «Έλληνας» δεν σημαίνει πια ειδωλολάτρης, αλλά χριστιανός ορθόδοξος ελληνόφωνος που κατοικεί στα απομεινάρια της Αυτοκρατορίας.

Στην εφετινή επέτειο της άλωσης, ως μικρό αφιέρωμα, θα αναφερθώ στο κατά πόσον το γεγονός της άλωσης οφείλεται στην αποφράδα ημέρα Τρίτη ή αν από το συγκεκριμένο γεγονός θεωρήθηκε ως αποφράδα ημέρα η Τρίτη.

Ως αποφράδες ημέρες ή μιαρές ή και άπρακτες θεωρούνταν από τους αρχαίους έλληνες εκείνες που σε

κάθε τόπο ή κάθε στιγμή βασάνιζαν ή εξακολουθούν να βασανίζουν τον άνθρωπο. Παγκοσμίως διαδεδομένες είναι οι σχετικές με αυτές δοξασίες και συναντώνται με πλήθος ονόματα. Οι αρχαίοι Έλληνες, πάντως, δεν είχαν μόνο θρησκευτικούς λόγους για να θεωρούν ως αποφράδες ορισμένες ημέρες όπως λ.χ. αυτές των Ανθεστηρίων γιατί πλανιόντουσαν στη γη οι ψυχές των νεκρών ή των Πλυντηρίων κατά τις οποίες μετέφεραν το ξόανο της Αθηνάς στη θάλασσα και έμενε ακάλυπτος η πόλη της Αθήνας. Για παρόμοιους λόγους τις θεωρούσαν και οι Ρωμαίοι ή οι Αιγύπτιοι.

Όμως ο βασικότερος λόγος ήταν οι αστρολογικές δοξασίες. Ήταν η πίστη όλων ότι οι τύχες των ανθρώπων ήταν συνδεδεμένες με την επήρεια των πλανητών ή άλλων αστέρων και ως εκ τούτου φοβόντουσαν να πράξουν κάτι, κατά την ώρα που νόμιζαν ότι ήταν ολέθρια η ενέργεια. Πλήθος είναι τα αστρολογικά κείμενα που αναφέρουν τα σχετικά. Μάλιστα κάποια συγκεκριμένη ώρα της Τρίτης όπου επί του Άρεως επικρατεί ο πλανήτης Κρόνος θεωρείται ως η επικινδυνότατη.

Ανάμεσα στις ημέρες ο λαός ιδιαίτερα φοβάται την Τρίτη. Έτσι ανάλογα με τις δοξασίες αυτές, κανονίζει και τις εργασίες του. Δεν αρχίζει ποτέ κάποιο καινούργιο έργο την Τρίτη γιατί πιστεύουν ότι δεν τελειώνει ποτέ. Μάλιστα σε ορισμένες περιοχές, όπως στην Αττική, τη Μακεδονία κ.α., περιορίζουν το κακό σε κάποια συγκεκριμένη ώρα, που όμως επειδή δεν την έρουν θεωρούν αποφράδα όλη την ημέρα. Σε άλλες περιοχές θεωρούν κακή την ώρα που περνάει ανεμοστρόβιλος, γνωστός ως συρμός, γιατί την ώρα αυτή περνάνε στοιχειά και δαίμονες. Ειδικότερα ως αποφράδα θεωρείται η Τρίτη προκειμένου για τη γέννηση ανθρώπου.

Είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικά του τι κακά επικρέμανται επί της κεφαλής εκείνου που γεννήθηκε Τρίτη και ποίος ο άσχημος χαρακτήρας αυτού, σύμφωνα με τα Ιατροσφρία. «αν γεννηθεί ανήρ ημέρα Τρίτη είναι ακατάδεκτος, αψύς, αυτοτρός, αδιάντροπος, απρόσωπος, καματάρης, στρατοκόπος, μακελλάρης, ασπλαχνός, ανελέημων, τον θεό μη φοβούμενος, κλέπτης ασωτος, χωριάτης και άλλα πολλά...» (ανέκδοτο 18ου αι.). Σε άλλο Ιατροσφρίο αναφέρεται: «Της Τρίτης καλύτερον ήταν να μη γεννηθούν. Περί σημείων αμφοτέρων οπού γεννηθούν την τρίτην ώραν του Άρεως. Αυτός είναι άσπρος εις το πρόσωπον και ολίγον κόκκινος με κάποια σημεία. Τρίχες κόκκινες και γένεια αραιά, ομάτια μικρά, οδόντια στράβα. Εις το κακόν πηγαίνουν...». «Ο Άρης ορίζει την Τρίτη. Ο γεννηθείς έσται μαυρειδερός, κόκκινος, αιματώδης, θυμώδης, κιτρινώδης, πάντα κλίνη να κάμη κακό. Να χαλά, να λαβώνη, να μη λυπάται....».

Κατά το έτος 1164, επί Μανουήλ Κομνηνού, στις 8 Ιουλίου ο Ανδρόνικος ο Κοντοστέφανος ετοιμαζόταν να επιτεθεί στους Ούγκρους όταν έλαβε μηνύμα από τον αυτοκράτορα να ακυρώσει την επίθεση. Ο Ανδρόνικος δεν τον άκουσε επιτέθηκε και τους νίκησε. Ο ιστορικός Νικήτας Χωνιάτης που αναφέρει το σχετικό επεισόδιο γράφει «Απετρέπετο δε ως αποφράς η τότε ημέρα και όλως ασύμφορος προς την κατ' Άρεα συμβολήν...» (Ν.Χωνιάτης, 5,200), φοβήθηκε ο Κομνηνός γιατί η 8 Ιουλίου ήταν ημέρα Τρίτη. Σε μια χειρόγραφη Σολωμονική αναφέρεται ως επικίνδυνη ημέρα η Τρίτη και ειδικότερα η δεκάτη τρίτη ώρα αυτής «Εἰς τα ἥ ώρας κυριεύει ο Κρόνος πάντοτε φυλάσσου», βεβαίως δεν διευκρινίζει από ποιάς ώρας μετρούμενη. Έτσι αναγκάζεσαι να προφυλάσσεσαι όλη μέρα (χειρόγραφον LXX Βιβλ. Μονάχου).

Αυτή είναι λοιπόν η επήρεια της αποφράδας ημέρας Τρίτης στις δημώδης προϊόντες, κυρίως της Ελλάδας, αφού σε

4• εξερεύνηση πολιτισμών

Ο ΔΗΜΟΦΩΝ
μάιος-Ιούνιος 2013

από τον Στέλιο Μουζάκη

άλλους Ευρωπαϊκούς λαούς, τη θεωρούν, αντίθετα, κατάλληλη για επιχειρήσεις, ακόμα και για γάμους (Βοημία, Σουηδία). Βεβαίως στα Φυσιογνωμικά του ο Γάλλος Jehan Tibault, κατό το 1530 γράφει: «Την Τρίτη γεννήθηκε ο Κάιν. Εν τη ημέρᾳ ταύτη μηδέν επιχείρει. Ο ασθενής κατ' αυτήν βαρείαν θα έχει νόσον κατά μικρόν όμως διά προσφόρου διαίτης ανακτά την υγεία...».

Επομένων η πρόληψη αυτή για την Τρίτη φαίνεται ότι είναι κατεξοχή ελληνική. Μάλιστα ο λαός τη θεωρεί απαίσια γιατί την ημέρα αυτή έπεσε η Πόλις. Όμως η συνδεση αυτή είναι βέβαιο ότι έγινε πολύ αργότερα αφού και στο γνωστό Θρήνο της Κωνσταντινούπολης που συντέθηκε πολύ λίγα χρόνια αργότερα αναφέρεται: «Εἰς τον Μαΐου του μηνός τας εικοσι εννέα, Τρίτην ημέραν δολερήν, που αυθέντευεν ο Άρης. Εκείνη η ώρα η βαρεά η στιγμή του πλανήτου οι φούσταις Ανατολής επήρασι την Πόλιν» (Ellissen Analekten, σ.122) και παρακάτω καταρέται την ημέρα «Εκείνη μέρα σκοτεινή αστραποκαίμενη, της Τρίτης της ασβολερής της μαυρογελασμένης, της θεοκαρπουνόκαυτης, που μουμπαρδοχαλασμένης...». Συνεχίζοντας αποδίδει την πτώση στην επήρεια του πλανήτη Άρη σύμφωνα και με τις σχετικές αστρολογικές δοξασίες «Άρης επερνοδιάβαινε την Τρίτην βουμοκωμένος, από τον άγιον Ρωμανόν όλος ματωμένος, στο αἷμα των χριστιανών αιματοκυλισμένος». Ακόμα και ο ιστορικός της Άλωσης ο Λαόνικος Χαλκοκονδύλης «Άρεως ημέρα» την ονομάζει.

Τελικά ο χαρακτηρισμός της Τρίτης ως αποφράδας το πιθανότερο προκλήθηκε από την ψευδεπιστήμη της αστρολογίας. Ο λαός όμως ξεχνώντας τα σχετικά με την αστρολογία, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της Οθωμανικής κατάκτησης, συνέδεσε την καταστροφή της Βασιλίδας των Πόλεων, την Κωνσταντινούπολη, με την αποφράδα ημέρα την Τρίτη, θεωρώντας εξ αυτού πλέον του λόγου, ως απαίσια την συγκεκριμένη ημέρα. Αποδεικνύοντας για μια ακόμη φορά το υψηλό εθνικό του φρόνημα. Ένα φρόνημα το

υψηλά ιδιαίτερα στους δύσκολους αυτούς καιρούς που διάγουμε. Άλλωστε ποτέ δεν πρέπει να ξεχνάμε το "Σώπασε, κυρά Δέσποινα, μην κλαίς και μη δακρύζης, πάλι με χρόνια με καιρούς, πάλι δικά μας θα' val".

● Στέλιος Μουζάκης
Ερευνητής Ιστορίας Πολιτισμών
Μέλος της Federation Internationale des Journalistes
et Ecrivains du Tourisme,
stymouzakis@hotmail.com

Παρουσίαση του βιβλίου “Σκόρπια Φύλλα” του Μελετίου Τσαντίλα

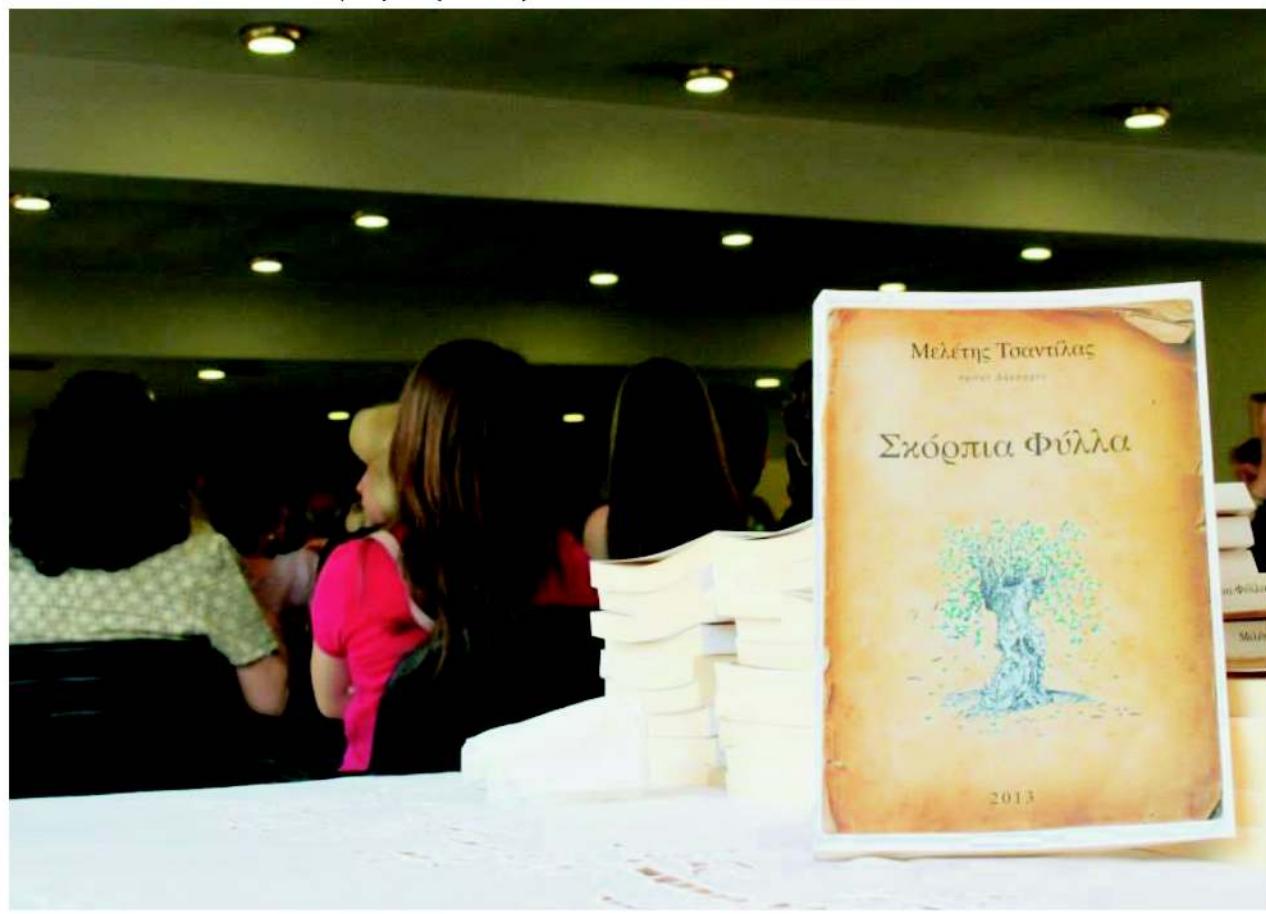
Tο βιβλίο με τίτλο «Σκόρπια Φύλλα» του Μελετίου Τσαντίλα παρουσιάστηκε το Σάββατο 15 Ιουνίου 2013 στο Δήμο Μάνδρας - Ειδυλλίας.
Σε μία σεμνή και επίσημη εκδήλωση ο Δήμος Μάνδρας - Ειδυλλίας διοργάνωσε την παρουσίαση του βιβλίου του Μελετίου Τσαντίλα.

Μέσα από τη συγκεκριμένη εκδήλωση ο Δήμος θέλησε ακόμα να τιμήσει τον συγγραφέα και πρώην Δήμαρχο Μάνδρας για τη συνολική προσφορά του και τη διαρκή ενασχόληση με τα κοινά στο πέρασμα πολλών ετών. Για το βιβλίο και το συγγραφέα μήλησαν ο Δήμαρχος Μάνδρας - Ειδυλλίας, κ. Γ. Δρίκος, ο οποίος απένειψε τιμητική πλακέτα στον κ. Τσαντίλα, ο κ. Σ. Μοσχονάς, καθηγητής Πανεπιστημίου φιλόλογος-θεολόγος, η κ. Αγγ. Λεβέντη, Φιλόλογος, ο κ. Γ. Πέππας Δικαστικός, οι Φιλόλογοι κ. Μ. Κριεκούκη και Κ. Μαραγκού, η Θεολόγος κ. Κ. Πέππα και ο Φοιτητής Βιολογίας, κ. Γ. Φαρμάκης.

Η αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου κατακλίστηκε από γνωστούς και φίλους, δημότες και μη, οι οποίοι σε κλίμα συγκίνησης και θαυμασμού τίμησαν με την παρουσία τους τον συγγραφέα.

Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν επίσης οι Βουλευτές Περιφέρειας Αττικής κ. Βορίδης και κ. Οικονόμου, η Πρόεδρος Εφετών κ. Παπακωνσταντίνου, η Δικαστικός κ. Βέργου, ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου κ. Σαμπάνης, οι αντιδήμαρχοι κ.κ. Αδάμ και Ρόκας, Δημοτικοί και Τοπικοί Σύμβουλοι, Πρόεδροι Εξωραϊστικών και Πολιτιστικών Συλλόγων.

● <http://www.mandras-eidyllias.gr/grafeio-typou/politistika/item/654-skorpia-fylla-toy-meletiyo-tsantila>

παιδική λογοτεχνία από την Ελένη Α. Ηλιά

Εκπαιδευτικά Λογοτεχνικά Προγράμματα: Ιδέες για τη διευρυμένη χρήση τους στο ελληνικό σχολείο

Στο άρθρο "Η Αιολική Γη ως παιδικό ανάγνωσμα. Μέρος Β': Ο θρύλος για τη Γοργόνα και το αθάνατο νερό", (βλ. Ο Δημοφών, τχ. 57, σσ. 5-7) οι μαθητές με ερέθισμα δύο αποσπάσματα που αναφέρονται στη μορφή της Γοργόνας και στο μέθο για το αθάνατο νερό από το λογοτεχνικό έργο Αιολική Γη του Βενέζη παρήγαγαν δικά τους αφηγηματικά κείμενα, που εικονογραφήθηκαν από τους συμμαθητές τους. Τα παιδικά κείμενα κινήθηκαν στους άξονες της δημιουργικής μίμησης, της τροποποίησης ή της ανατροπής του λογοτεχνικού προτύπου, καθώς στόχος της δραστηριότητας ήταν αφενός η έκφραση της αναγνωστικής ανταπόκρισης κάθε μαθητή για το λογοτεχνικό κείμενο και αφετέρου η αξιοποίηση της δημιουργικής σκέψης τους συμφωνα με τις εμπειρίες, τις επιθυμίες και τα χαρακτηριστικά τους. Όσο για την εικονογράφηση των ιστοριών των νηπίων από τους συμμαθητές τους, καθώς όχι απλώς απαιτούσε την προσεχτική ακρόαση από μέρους τους αλλά και συνιστούσε ένα δημιουργικό διάλογο μαζί τους, πρωθυπότερη σημασία έδειχνε η συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ όλων των μελών της σχολικής τάξης. Προϋπέθετε το σεβασμό και την αναγνώριση προς όλους.

Στην ανοιχτή εκδήλωση-παράσταση που πραγματοποιήθηκε στο τέλος της σχολικής χρονιάς, όλα τα νήπια υποδύθηκαν το βασικό πρόσωπο της αφήγησης τους, δηλαδή τη Γοργόνα, τους ναυτικούς ή τον Μέγα Αλέξανδρο. Αφηγήθηκαν δραματοποιημένα, σε πρώτο ενικό πρόσωπο τις ιστορίες τους, ενώ στον ίδιο χώρο εκτέθηκαν οι σχετικές ζωγραφιές τους. Έτσι η εκδήλωση ήταν αποκλειστικά δημιουργήμα των νηπίων και επιπλέον ήταν απόλυτα συνδεδεμένη με την εκπαιδευτική διαδικασία που πραγματοποιήθηκε στη σχολική τάξη στη διάρκεια του έτους.

Παρόμοια προγράμματα με στόχο τη δημιουργική έκφραση των μαθητών και το συνδυασμό των νέων γνώσεων-στοιχείων με τις προϋπάρχουσες εμπειρίες, επιθυμίες κλπ. μπορούν να αναπτυχθούν σε σχέση με όλα τα γνωστικά αντικείμενα. Το λογοτεχνικό κείμενο μπορεί να επιλεγεί τότε στο πλαίσιο της διαθεματικής προσεγγισης της γνώσης. Για παράδειγμα, αν το μάθημα είναι τα ηφαίστεια, θα μπορούσαν να επιλεγούν σχετικά με αυτό αποσπάσματα, όπως από το έργο του Εξυπερύ, Ο Μικρός Πρίγκιπας (βλ. σχετικά το άρθρο μας Γεωλογία και

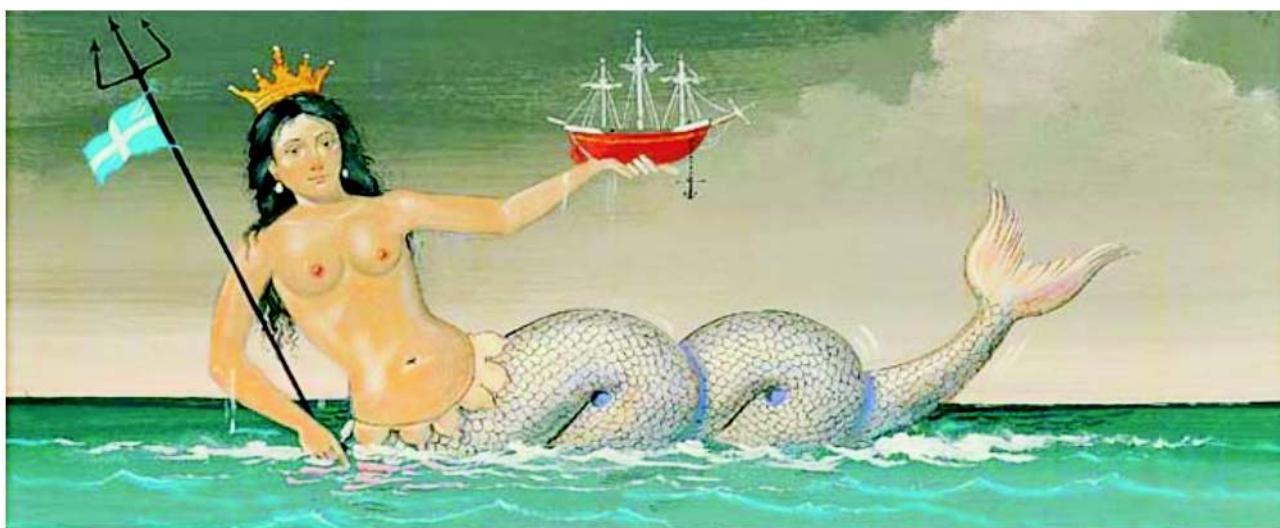
Λογοτεχνία: Τα Ηφαίστεια, Ο Δημοφών, τχ. 58, σσ. 4-5).

Μπορεί επίσης ως ερέθισμα για την παραγωγή αφηγηματικών κειμένων να χρησιμοποιηθεί αντί για κάποιο λογοτεχνικό κείμενο, οποιοδήποτε άλλο έργο τέχνης (πχ. πίνακας ζωγραφικής, καλλιτεχνική φωτογραφία, μουσικό κομμάτι κ. λπ.). Επιπλέον θα μπορούσε ως ερέθισμα της παιδικής φαντασίας, προκειμένου να παραχθούν από τους μαθητές αφηγηματικά κείμενα που θα εικονογραφηθούν από τους συμμαθητές τους, να χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε άλλο αντικείμενο, φυσικό ή μη. Τα βότσαλα, η άμμος, τα φύλλα των δέντρων ή κάποιο παλαιό αντικείμενο είτε από τη σχολική ζωή είτε από τις ιδιαίτερες δραστηριότητες της τοπικής κοινωνίας θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως επίκεντρο αυτών των αφηγήσεων. Ακόμη και μεμονωμένες λέξεις που θα επιλέγονται εντελών τυχαία στο πλαίσιο εμψυχωτικών παιγνιωδών δραστηριοτήτων, μπορούν να δώσουν στα παιδιά την ευκαιρία προσωπικής, δημιουργικής έκφρασης. Αυτού του είδους οι δραστηριότητες που περιλαμβάνουν την παραγωγή αφηγηματικών κειμένων με πρόσωπα, δράση, εξέλιξη κλπ., την εικονογράφηση και τη δραματοποίησή τους, πέρα από το ότι δεν έχουν οικονομικό κόστος, συνδυάζονται θαυμάσια με τη δημιουργία ανοιχτών εκδηλώσεων. Έτσι η σχολική καθημερινότητα δημοσιοποιείται στο ευρύτερο σχολικό περιβάλλον αλλά και στο οικογενειακό, το φίλικό και την τοπική κοινότητα.

Η οργάνωση της εκδήλωσης αναπτύσσει περαιτέρω σε κάθε περίπτωση τις ικανότητες και τις δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ των παιδιών της τάξης και εξασφαλίζει την κοινωνική αποδοχή κάθε μαθητή ξεχωριστά. Είναι μάλιστα σκόπιμο παρόμοιες, παρεμφερείς δράσεις να αναπτύσσονται στα διαφορετικά τμήματα ενός σχολείου και να συνδυάζονται μεταξύ τους στη σχολική εκδήλωση. Το ίδιο θα μπορούσε να συμβεί και μεταξύ διαφορετικών σχολείων μιας περιοχής, που στο πλαίσιο μιας κοινής δράσης θα διοργανώσουν μια κοινή ανοιχτή εκδήλωση, όπου όλοι ανεξαρέτως οι μαθητές τους θα συμμετέχουν σε αυτήν.

Αντίστοιχα, στο άρθρο με τίτλο «Αναγνώστες και φίλοι: Καινοτόμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα Φιλαναγνωσίας» (βλ. Ο Δημοφών, τχ. 59, σσ. 4-6), όπου παρουσιάζεται ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας, η καινοτομία της δράσης συνίσταται στο γεγονός ότι ο συμμαθητής γίνεται συστηματικά ο διαμεσολαβητής στην επαφή του νηπίου με το βιβλίο. Επίσης καινοτομία θεωρείται το γεγονός ότι το «πιο αγαπημένο» βιβλίο κάθε νηπίου γίνεται πηγή έμπνευσης και ερέθισμα δημιουργίας για όλους τους μαθητές.

Η όλη δράση στηρίζεται αποκλειστικά στη συμμετοχή των μαθητών, αφού σε αυτούς ανήκει η πρωτοβουλία της επιλογής του παρουσιαζόμενου βιβλίου, οι ίδιοι δημιουργούν αφηγηματικά κείμενα για να το παρουσιάσουν και τέλος κάνουν ζωγραφιές για να εκφράσουν τις εντυπώσεις τους γι' αυτό, όπως διαμορφώθηκαν από την ιστορία του συμμαθητή τους.

παιδική λογοτεχνία από την Ελένη Α. Ηλία

Μέσα από την πολύπλευρη συμμετοχή τους εκφράζουν την αναγνωστική εμπειρία τους από το βιβλίο αλλά και ευρύτερα τον εαυτό τους, τις ανάγκες, τα βιώματά τους, τα συναίσθηματα και τις επιθυμίες τους. Το ίδιο άλλωστε συμβαίνει και με την εικονογράφηση των σχετικών με τα βιβλία ιστοριών και την παρουσίαση/επεξήγησή της. Έτσι τα νηπια όχι μόνο εξοικειώνονται με τα βιβλία αλλά και τα αντιμετωπίζουν ως πεδίο δημιουργίας, προσωπικής εκφραστής κι επικοινωνίας.

Ως αποτέλεσμα της ενεργής συμμετοχής όλων των μαθητών στη δράση προκύπτει σταδιακά η αισθητική, συναίσθηματική, πολιτιστική, κοινωνική τους ανάπτυξη. Αποκτούν αναγνωστικές εμπειρίες και τις μοιράζονται με τους συμμαθητές τους, ανταλλάσσουν τις πνευματικές τους κατακτήσεις, τις δημιουργίες στις οποίες οδηγούνται με ερέθισμα τα βιβλία.

Το πρόγραμμα είναι εφαρμόσιμο σε κάθε σχολική τάξη, με οποιουσδήποτε μαθητές, επίσης χωρίς οικονομικό κόστος για τη σχολική μονάδα. Εκτός από την ανάπτυξη φιλαναγνωστικής στάσης από το σύνολο των μαθητών, επιτυγχάνει για τη συσφίξη των σχέσεων μεταξύ τους μέσα από την κοινή εμπειρία της συμμετοχής στη δράση. Σε αυτήν την εμπειρία περιλαμβάνονται η επιλογή των βιβλίων, η παρουσίασή τους μέσα από τη δημιουργία αφηγηματικών κειμένων με ήρωες, δράση, εξέλιξη κλπ., η εικονογράφηση αυτών των κειμένων και τέλος η δραματοποιημένη απόδοσή τους σε ευρύ κοινό συνομηλίκων, οικογενειών και φίλων. Μέρος της κοινής για όλα τα νήπια του τμήματος αυτής εμπειρίας είναι επίσης η ανταλλαγή των αναγνωστικών εμπειριών και των προσωπικών χαρακτηριστικών τους, όπως αυτά αποτυπώνονται στα αφηγηματικά τους κείμενα, στην εικονογράφησή τους και τη δραματοποιημένη απόδοσή τους.

Η διαδικασία τόσο της επιλογής όσο και της παρουσίασης των αγαπημένων βιβλίων καθώς και η ανταλλαγή τους στο πλαίσιο διανειστικής βιβλιοθήκης στην τάξη, μπορεί να επεκταθεί σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες αλλά και σε όλες τις κατηγορίες βιβλίων.

Έπίσης μπορεί να συμπεριλάβει αποκλειστικά βιβλία που επικεντρώνονται σε ένα συγκεκριμένο θέμα-γνωστικό αντικείμενο, για το οποίο οι μαθητές θα παρουσιάσουν μια διαφορετική πτυχή του μέσα από το βιβλίο που θα

ΠΟΙΗΣΗ

Ήρθες ξανά κι απόψε

Παράξενα κι απόψε που μιλάς
για τόπους μακρινούς κι ονειρευμένους
παράδεισους που πίσω δεν γυρνάς
από χρυσό κι ατλάζι καμαρένους.

Παράξενα κι απόψε που μιλάς
για εποχές και χρόνια περασμένα
στα χέρια το τσιγάρο σου κρατάς
κι αναπολείς με μάτια δάκρυσμένα.

Παράξενα κι απόψε που σιωπάς
κι η σιωπή μιλάει μες απ' την λήθη
καράβι τσακισμένο, σα γεροάς
τα λάθη σου θυμάσαι που ναι πληθη.

Παράξενα κι απόψε σας μιλώ
σκαρώνοντας μικρά, λιτά στιχάκια
την πλήξη να γελάσω προσπαθώ
κι την ζωή μου που ναι τόσο άδεια.

ΣΧΟΛΙΑ: Το ποίημα μιλάει (αν και αυτό δεν γίνεται άμεσα φανερό) για ένα φάντασμα το οποίο επισκέπτεται κάθε βράδι το ποιητή, πιθανότατα το φάντασμα του πατέρα του. Κάθε βράδι ο ποιητής ακούει τις ιστορίες που του διηγείται το φάντασμα για τόπους αλλόκοτους. Στην τελευταία στροφή βέβαια ο λόγος από τριτοπρόσωπος γίνεται πρωτοπρόσωπος και με τον τρόπο αυτό ο ποιητής μας φανερώνει την επιθυμία του να αλλάξει η "άδεια ζωή του" κάνοντας έτσι μια νύχη για το ότι το φάντασμα μπορεί να μην είναι τίποτα άλλο παρά ένα πλάσμα της φαντασίας του.

● Θεωνάς Χαρατσής

επιλέξουν. Έτσι η ανταλλαγή αναγνωστικών εντυπώσεων μπορεί να μετατραπεί σε ανταλλαγή γνωστικών πληροφοριών, σε διαθεματική προσέγγιση του γνωστικού αντικειμένου, πάντα μέσα των βιβλίων, σε βιβλιογραφική ανασκόπηση αναφορικά με το αντικείμενο αυτό.

Επίσης η διαδικασία της παραγωγής αφηγηματικών κειμένων, θα μπορούσε να επεκταθεί και σε άλλα αντικείμενα ως ερεθίσμα-επίκεντρο. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να περιλαμβάνει παλαιά οικογενειακά αντικείμενα. Τα συγκεντρωμένα κειμήλια θα παρουσιαστούν σε ολόκληρο το σχολείο και στην ευρύτερη κοινότητα με τη μορφή μουσειακής έκθεσης, όπου δίπλα σε κάθε αντικείμενο θα βρίσκεται αναρτημένη η ιστορία που δημιουργήθηκε για αυτό και οι ζωγραφίες που αναφέρονται σε αυτήν την ιστορία. Επίσης, θα μπορούσαν να παρουσιαστούν με τη μορφή μιας ειδικής έκδοσης, π.χ. ημερολογίου, που θα περιλαμβάνει τη φωτογραφία του αντικειμένου και τα σχετικά δημιουργήματα των μαθητών.

Μία ακόμη περίπτωση διεύρυνσης του συγκεκριμένου προγράμματος, θα ήταν κάθε μαθητής να παρουσίαζε τον αγαπημένο του τόπο μέσα από φωτογραφίες, αποσπάσματα από το προσωπικό του ημερολόγιο, ταχύν ταξιδιωτικές εντυπώσεις που έχουν καταγραφεί γι' αυτόν τον τόπο κ.ά. Με το ύλικό αυτό δίνεται η δυνατότητα δημιουργίας ενός ομαδικού άλμπουμ, που κατά διαστήματα τα παιδιά θα μπορούν εκ περιτροπής να παίρνουν στο σπίτι τους.

Επίσης το αντικείμενο-επίκεντρο θα μπορούσε να είναι το πιο αγαπημένο φυσικό αντικείμενο κάθε μαθητή, για παράδειγμα, το πιο αγαπημένο λουλούδι. Ακόμη το πιο αγαπημένο παιχνίδι κάθε παιδιού, το πιο αγαπημένο του χρώμα κ.ο.κ. Πέρα από τις αφορμές που μπορούν να δώσουν όλα αυτά για τη δημιουργία αφηγηματικών ιστοριών, μπορούν επίσης να οδηγήσουν στην κατασκευή ομαδικών εικαστικών συνθέσεων. Για παράδειγμα, τα αγαπημένα λουλούδια αποξηράνονται και δημιουργείται ένα κολλάζ με όλα αυτά. Αντίστοιχα, γίνεται μια ομαδική ζωγραφιά όπου ο καθένας συμμετέχει με το αγαπημένο του χρώμα και το αποτέλεσμα ασφαλώς είναι η πολυχρωμία.

Όλα αυτά τα προγράμματα, επειδή ακριβώς στηρίζονται στις προσωπικές προτιμήσεις των μαθητών, γίνονται δίαυλοι επαφής και επικοινωνίας μεταξύ τους.

Εκδήλωση Διάλεξη

Tην Τρίτη 25 Ιουνίου 2013 και ώρα 20:30, πραγματοποιήθηκε εκδήλωση - διάλεξη στον προαύλιο χώρο της οικίας Μπουμπούση, στην Κεντρική Πλατεία Μάνδρας.

Το πρώτο θέμα που τέθηκε υπό συζήτηση ήταν “**Ο ρόλος της λαογραφίας στη σύγχρονη τοπική κοινωνία**”, με ομιλητή τον Παν. Πέστροβα (Ερευνητή Λαογραφίας, Προέδρο της Λαογραφικής Εταιρείας Ασπροπύργου) και το δεύτερο “**Η διατήρηση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς**” με ομιλητή τον Κώστα Λυκίδη (Μαθηματικό - Συλλέκτη).

